

Список використаних джерел

1. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Закону України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень" : Закон України від 17.06.2020. № 720-IX. *Відомості Верховної Ради України*. 20.11.2020. № 47. С. 11
2. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення відповідальності за окремі правопорушення у сфері безпеки дорожнього руху: Закон України від 16.02.2021 р. № 1231-IX. *Офіційний вісник України*. 26.03.2021 р. № 23. С. 111.
3. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень: Закон України від 22. 11. 2018 р. № 2617-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2019. № 17. Стор.5, стаття 71.
4. Роз'яснення щодо окремих положень Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень» № 720-IX від 17 червня 2020 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/n0001450-20> (дата звернення: 29.04.2021).

Вівчар Х.

*студентка юридичного факультету
Західноукраїнського національного університету
Наукова керівниця: к.ю.н., доцент, доцент
кафедри конституційного, адміністративного
та фінансового права ЗУНУ
Вербіцька М. В.*

АДМІНІСТРАТИВНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ДОМАШНЄ НАСИЛЬСТВО

Насильство щодо жінок і домашнє насильство становлять серйозне порушення прав людини, вкорінене в нерівності між чоловіками та жінками й гендерній дискримінації. Проблема насильства щодо жінок актуальна для всіх країн і суспільств без винятку. Домашнє насильство позначається на жінках і чоловіках, хлопцях і дівчатах. Однак світова статистика, а також статистичні дані з різних країн, включно з Україною, свідчать про те, що домашнє насильство нерозмірно зачіпає жінок. Проведене 2019 року опитування під егідою ОБСЄ з питань насильства щодо жінок підтвердило масштаби, яких проблема насильства щодо жінок набула в Україні. Згідно з даними дослідження:

– 67% жінок стверджують, що з 15 років зазнавали психологічного, фізичного чи сексуального насильства з боку свого партнера чи іншої особи. Найчастіше кривдниками є колишні партнери.

– Більшість жінок, що зазнавали насильства з боку свого нинішнього чи колишнього партнера або іншої особи, не зверталися до поліції з повідомленнями про найбільш серйозні випадки фізичного та/або сексуального насильства.

– 64% вважають насильство щодо жінок поширеним явищем, але 41% опитаних жінок вважає, що якщо чоловік проявляє насильство щодо дружини, то ця ситуація має вирішуватися всередині сім'ї. Крім того, майже кожна п'ята жінка вважає допустимим статевий акт без згоди між подружжям або партнерами, що проживають спільно [1].

Відповідно до ст. 1 Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» **домашнім насильством** визнаються діяння (дії або бездіяльність) фізичного, сексуального, психологічного або економічного насильства, що вчиняються в сім'ї чи в межах місця проживання або між родичами, або між колишнім чи теперішнім подружжям, або між іншими особами, які спільно проживають (проживали) однією сім'єю, але не перебувають (не перебували) у родинних відносинах чи у шлюбі між собою, незалежно від того, чи проживає (проживала) особа, яка вчинила домашнє насильство, у тому самому місці, що й постраждала особа, а також погрози вчинення таких діянь [2].

Проблема домашнього насильства не стосується окремої сім'ї, родини, області чи держави, ця проблема стосується усього світу. Зазвичай від насильства найбільше страждають жінки, діти, та люди похилого віку, рідше такою жертвою стають чоловіки, але і таких випадків чимало. Це підтверджують дані Національної поліції України а саме за 2020 рік органи та установи, що протидіють домашньому насильству, зафіксували 211 362 звернення щодо насильства в сім'ї. Зокрема, 180 921 звернення надійшло від жінок, 27 676 — від чоловіків та 2 756 — від дітей. Така страшна статистика стосується не лише України, але й інших держав, незалежно від рівня їхнього законодавства та розвитку правоохоронної системи.

Актуальність проблеми: тема домашнього насильства та відповідальності за нього досить популярна серед науковців та юристів, вона привертала увагу багатьох вчених, серед яких варто виділити таких: К. Левченко, Д. Заброду, В. Пивоварова, М. Хавронюка та інших.

Зараз готуються законопроекти щодо посилення відповідальності за домашнє насильство, тому вказана тематика залишається актуальною і донині, вона тісно перекликається із віктимологією, поняттями правової культури, правосвідомості громадян, із впевненістю громадян у повноцінній та належній правоохоронній діяльності компетентних органів тощо.

Крім того, і без того масштабна проблема домашнього насильства загострюється у зв'язку з поточною пандемією COVID-19. З огляду на те, що в Україні знову вводиться жорсткий карантин, а також застосовуються спеціальні заходи, такі як віддалена робота вдома, важливо пам'ятати, що для багатьох жінок дім може виявитися найнебезпечнішим місцем з-поміж усіх інших. Цього року люди значну кількість часу перебували вдома, а це також означає, що багатьом жінкам довелося провести багато часу зі своїми кривдниками.

Мета та завдання даної публікації полягають у дослідженні саме адміністративної відповідальності за вчинення домашнього насильства.

Права людини на захист від домашнього насильства змінювалися з кожним роком, так у 2001 році Україна, до речі, одна з перших серед країн СНД у цьому напрямку, прийняла спеціальне законодавство, спрямоване на попередження насильства в сім'ї та притягнення до відповідальності винних у його вчиненні осіб.

Через майже два десятиліття в Україні набрав чинності Закон України «Про запобігання та протидію домашнього насильству» [2], який містить низку позитивних змін, зокрема: розширено коло осіб, на яких розповсюджується дія Закону; передбачено створення Єдиного реєстру випадків домашнього насильства; суттєво розширено повноваження поліції для реагування на випадки домашнього насильства.

Слід також розрізняти форми насильства, серед яких виділяють економічне, психологічне, фізичне та сексуальне. Наголошуємо, що адміністративна відповідальність настає лише за економічне, психологічне та деякі види фізичного насильства.

Адміністративна відповідальність настає за вчинення домашнього насильства, під яким у розумінні ст. 173-2 КУпАП передбачено вчинення умисного діяння (дій чи бездіяльності) фізичного, психологічного чи економічного характеру (застосування насильства, що не спричинило тілесних ушкоджень, погрози, образи чи переслідування, позбавлення житла, їжі, одягу, іншого майна або коштів, на які потерпілий має передбачене законом право, тощо), внаслідок чого могла бути чи була завдана шкода фізичному або психічному здоров'ю потерпілого [3].

Особливої уваги слід приділити формі фізичного насильства, щоб краще розрізняти адміністративну відповідальність від кримінальної.

Адміністративна відповідальність настає у випадках, які включають ляпаси, стусани, штовхання, щипання, шмагання, кусання, а також мордування, заподіяння незначних тілесних ушкоджень, залишення в небезпеці, вчинення інших правопорушень насильницького характеру..., але усі ці правопорушення не повинні становити значну суспільну небезпеку.

До інших форм належить психологічне насильство що включає словесні образи, погрози, у тому числі щодо третіх осіб, приниження, переслідування, залякування, інші діяння, спрямовані на обмеження волевиявлення особи, контроль у репродуктивній сфері, якщо такі дії або

бездіяльність викликали у постраждалої особи побоювання за свою безпеку чи безпеку третіх осіб, спричинили емоційну невпевненість, нездатність захистити себе або завдали шкоди психічному здоров'ю особи.

Економічне насильство включає умисне позбавлення житла, їжі, одягу, іншого майна, коштів чи документів або можливості користуватися ними, залишення без догляду чи піклування, перешкоджання в отриманні необхідних послуг з лікування чи реабілітації, заборону працювати, примушування до праці, заборону навчатися та інші правопорушення економічного характеру.

За вище описані діяння застосовуються такі санкції: за вчинення домашнього насильства, насильства за ознакою статі карається накладенням штрафу від 10 до 20 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадські роботи на строк від 30 до 40 годин, або адміністративний арешт на строк до семи діб.

Якщо на особу впродовж року вже було накладено адміністративне стягнення за одне з порушень, передбачених частиною першою цієї статті, - накладенням штрафу від 20 до 40 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадські роботи на строк від 40 до 60 годин, або адміністративний арешт на строк до п'ятнадцяти діб.

Та слід пам'ятати, що стягнення може бути накладено не пізніш як через три місяці з дня вчинення правопорушення, а при триваючому правопорушенні - не пізніш як через три місяці з дня його виявлення, крім справ про адміністративні правопорушення [4].

Сьогодні найоптимальнішим поступом України у викоріненні проблеми домашнього насильства має стати ратифікація Стамбульської конвенції, яка є новаторською міжнародною угодою, покликаною скоординовано розв'язати проблему домашнього насильства. Конвенція спирається на чотири підвалини: запобігання, захист, кримінальне переслідування, скоординована політика.

Крім того, посилення кримінальної відповідальності, на наш погляд, теж матиме позитивний превентивний ефект, але лише у випадку професійної і грамотної роботи правоохоронних органів.

Список використаних джерел

1. Домашнє насильство - від фактів до дій. Як Стамбульська конвенція поліпшить становище? URL: <https://www.coe.int/uk/web/kyiv/-/domestic-violence-from-facts-to-acts-how-will-the-istanbul-convention-improve-the-situation->
2. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України від 07.12.2017 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19>
3. Кодекс України про адміністративні правопорушення. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>
4. Притягнення до адміністративної відповідальності за вчинення насильства в сім'ї. URL: <https://wiki.legalaid.gov.ua/index.php>